

KRISPLAN

Norsjö kommuns fritidshem och skolor

	Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutsinstans	Giltig till
	Plan	Utbildning	Kommunstyrelsen	2026-08-31
	Upprättad av	Fastställd/upprättad	Reviderad av	Senast reviderad
		2014-04-09	Anette Lidén, Emma Viklund	2025-09-04
	Dokumentet gäller för			Diarienummer
	Norsjö kommuns förskolor, fritidshem, förskoleklass, grundskolor, anpassad grundskola, Vux, språkintröduktion samt pedagogisk omsorg			KS-25/00958

Mål med krisplanen	3
Krisledningsgruppen och kontaktpersoner.....	4
Viktiga nummer	5
Allvarlig olycka/händelse i skola och fritidshem.....	6
Allvarlig olycka/dödsfall/ händelse utanför skolan eller fritidshem.....	8
Dödsfall/självmodd elev	9
Dödsfall bland personal på arbetsplatsen	12
Elev som mist nära anhörig	14
Om en elev blir allvarligt sjuk.....	15
När elev/personal har anmälts saknad	16
Brand	17
Våld eller hot om våld.....	18
Hot/våld mellan elever	18
Hot/våld mellan elever och lärare under lektionstid	19
Om vårdnadshavare är hotfull mot annans elev/barn:	19
Vid en hotfull situation från utomstående:	20
Väpnat våld	21
Lockdown=Inrymning och eller utrymning = SÖK SKYDD	22
Miljöolycka	25
Kriser och katastrofer i Sverige och världen	26
Kriser under ledighet	26
Råd till personal i mötet med elever i sorg	27
Minneslåda.....	28
Revidering av krisplanen	28
Litteratur och länkar	28
Bilaga 1 - Brev.....	29
Bilaga 2 - Samtal med klassen/gruppen	30
Bilaga 3 - Snabbguide vid krissituation.....	31
Bilaga 4 - Lågaffektivt bemötande	33

Mål med krisplanen

- All personal ska ha kännedom om hur man handlar och förhåller sig vid krissituationer.
- Krisgruppen ska verka för en god beredskap hos personalen.
- Krisplanen ska vara till stöd i krissituationer.
- Åtgärder vid krissituationer skall alltid utvärderas efteråt och leda till eventuell revidering av Norsjö skolors krisplan.

Krisledningsgruppen och kontaktpersoner

Syftet med krisgruppen är att man vid en kritisk händelse eller katastrof som berör Norsjö kommuns verksamhet, kan hantera situationen på ett sådant sätt att risken för psykiska och fysiska skador på människor minimeras. Gruppen träffas för att tillsammans besluta vilka åtgärder som ska vidtas i olika krissituationer. Respektive verksamhet skriver in namn, funktion och telefonnummer i nedanstående tabell som är ett exempel

Norsjöskolan F-9/Anpassad grundskola/Fritidshem

Namn	Funktion	Tel arbete	Tel bostad
Anette Lidén	Rektor	070-554 56 54 0918-141 93	070-288 71 69
Jenny Lindmark	Bitr. rektor	070-509 47 07 0918-141 95	070-491 48 48
Susanne Lidén	Rektor	070- 218 40 44 0918-142 75	070-688 56 52
Maria Björk	Fritidshem	070-266 42 32	070-349 85 39
Tobias Hansson	Lärare 7-9	073-075 53 49	070- 623 67 39
Chatrine Eklund	Lärare F-3	070-230 86 40	070-286 88 36
Eva Westergren	Lärare 4-6	070-284 75 14	070-266 54 34
Emma Viklund	Kurator	0918-14181 070-219 54 36	070- 549 70 22
Sara Eriksson	Skolsköterska	0918-142 51 <u>072-2375074</u>	070- 692 53 25
Hanna Cederlund	Skolsköterska	0918-141 82 <u>070-3638369</u>	073-801 98 42

Viktiga nummer

SOS Alarm	112
Sjukvårdsrådgivningen	1177
Norsjö Hälsocentral	0918-253 70 (akutnummer)
Polis	114 14
Giftinformation	112 eller 070-45 66 700
Arbetsmiljöverket.....	010-730 90 00 (växel)
Socialtjänsten	0918-140 00 (växel)
Socialjour, dagtid, begär socialjour	0918-140 00
Socialjour, kvällar och helger, begär socialjour	112
Kyrkans SOS	0771 - 800 650
Informationsnummer vid allvarliga olyckor och kriser	113 13
Verksamhetschef	073- 68 20 199
Jourvaktmästarnummer	0918-140 02
PKL NUS Psykosocial krisledning	090- 785 00 00
Psykiatrisk akutmottagning, Umeå	090-785 65 00
Barnens hjälptelefon, BRIS	116 111
BRIS vuxentelefon om barn	077-150 50 50
Kommunens växel	0918-140 00
Kvinnofridslinjen	020-50 50 50
Brottsofferjouren	116 006
Nationella hjälplinjen	0771-220 060
Expedition	0918-14190
Vaktmästare	070-512 94 29
Fastighetsansvarig.....	070-551 13 95

Mer information om vilka man kan ringa vid en krissituation hittar ni på kommunens hemsida.
Här under omsorg och hjälp: <https://www.norsjo.se/omsorg-och-hjalp/akut-hjalp-krishantering/>

Allvarlig olycka/händelse i skola och fritidshem

Akuta åtgärder på olycksplatsen

- Ge första hjälpen
- Larma ambulans/polis/brandkår – ring 112
- Håll obehöriga borta från olycksplatsen
- Lugna, trösta och finns till hands
- Följ med till sjukhus vid behov

Information till Rektor

Ansvarig rektor meddelas omedelbart, denne aktiverar krisgrupp och leder samt fördelar arbetet. Rektor ansvarar för att anhöriga blir kontaktade av rektor själv eller av någon rektor utser.

Information till vårdnadshavare

Rektor ansvarar för att förse vårdnadshavare med upplysningar de behöver:

- Plats där eleven befinner sig
- Namn på ev. person som följer eleven till sjukhus
- Telefonnummer till där eleven befinner sig
- Kom överens med vårdnadshavare om information till eventuella syskon. Ta reda på om någon bekant, annan anhörig kan ta hand om syskonen

Krisledningsgruppen

- Ansvarig rektor tar beslut om att aktivera krisledningsgruppen samt informerar verksamhetschef. Detta sker genom meddelande på Messenger.
- Krisledningsgruppen utser ansvarig för kommunikation med verksamhetschef och expedition (informatör)
- Inhämta så mycket information som möjligt och gå igenom det inträffade
- Rektor ger personal på skolexpeditionen i uppdrag att gå ut med information personal, elever och vårdnadshavare
- Mentor och krisledningsgruppen ansvarar omsorg om elever som varit inblandade/vittne till händelsen

Information till medarbetare

- Ansvarig rektor samlar personalgruppen för information. Alternativt kan information skickas ut till personal via Unikum.

Information till eleverna

- Inhämta samtycke från vårdnadshavare/anhörig till den drabbade eleven om information till klassen
- Mentor samlar respektive klass och informerar om händelsen, se bilaga 2 sid 17
- Var saklig. Säg hellre att du inte vet om du är osäker på en uppgift
- Håll klassen/gruppen samlad under resten av dagen/skoldagen tillsammans med känd, trygg vuxen
- Krisledningsgruppen ordnar så att elever som vill har möjlighet att stanna på skolan för att vara tillsammans. Om möjligt, ordna fika.
- Vårdnadshavare kontaktas så eleverna ges möjlighet att mötas upp av någon vuxen hemma

Information till övriga vårdnadshavare

Mentor ansvarar att övriga elevers vårdnadshavare får den information de behöver. Det kan vara bra med ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna.

Övrigt

- Verksamhetschefen hanterar mediakontakt (kommunens krisplan)
- Anmälan till Arbetsmiljöverket
- Krisledningsgrupp samt kontaktpersonerna samlas vid dagens slut
- Tänk på sekretessen

Uppföljning

- Rektor ansvarar för att personalen får uppföljning och att information sker i anslutning till händelsen
- Mentor/pedagog följer upp elevers/barns frånvaro de närmaste dagarna efter olyckan
- Mentor/pedagog informerar om händelsen i klassen, se bilaga 2 sida 17
- Eleverna bör få tydlig och korrekt information om vad som hänt. Bjud in polis eller annan person vid behov
- Vid skador som leder till längre sjukhusvistelse eller en längre tids frånvaro från skolan håller mentor eller annan utsedd person, kontakt med hemmet och sjukhuset (se Om elev blir allvarligt sjuk)

Allvarlig olycka/dödsfall/ händelse utanför skolan eller fritidshem

Polisen meddelar dödsfall

Information till Rektor

Ansvarig rektor meddelas omedelbart, denne leder och fördelar arbetet

Rektor ansvarar för att:

- Aktivera krisledningsgruppen
- Utse informationsansvarig i krisledningsgruppen.
- Kontakta polis för att inhämta information
- Informera verksamhetschef.
- Ta kontakt med anhöriga
- Vid en större olycka skickas, **vid behov**, 1–2 vuxna till sjukhuset som stöd för elever till dess vårdnadshavare kommer på plats
- Skolexpeditionen meddelar kommunväxeln telefonnummer dit vårdnadshavare kan ringa, till exempel polisen samt informerar i Unikum. Om händelsen påverkar elever på VUX informeras rektor som ansvarar för att informera sina elever.
- Inblandade elevers vårdnadshavare kontaktas med saklig information
- Syskon till skadade elever tas om hand av någon som känner syskonen
- Skolans/fritidshemmets personal informeras

Information till eleverna/barnen

- Inhämta samtycke från vårdnadshavare/anhörig till drabbad elev om vilken information som kan lämnas till klassen/gruppen
- Mentor/pedagog samlar respektive klass/grupp och informerar om vad som hänt, se bilaga 2 sida 17
- Var saklig. Säg att du inte vet om du är osäker på en uppgift
- Krisledningsgruppen ordnar så att elever som vill har möjlighet att stanna på skolan/fritidshemmet för att vara tillsammans. Ordna gärna fika.
- Vårdnadshavare kontaktas så eleverna ges möjlighet att mötas upp av någon vuxen hemma

Information till vårdnadshavare

Mentor ansvarar att övriga elevers vårdnadshavare får den information de behöver. Det kan vara bra med ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna.

Dödsfall/själv mord elev

Om du får information om dödsfall meddela ansvarig rektor som leder och fördelar arbetet.

Krisledningsgruppen

Ansvarig rektor aktiverar skolans krisledningsgrupp och underrättar mentor samt berörd personal.

Ansvarig rektor ansvarar för att verksamhetschef informeras.

Ansvarig rektor ansvarar för att en informationsbärare utses i krisledningsgruppen.

Kontakt med vårdnadshavare

- Bestäm vem som skall ha kontakt med vårdnadshavare
- Inhämta saklig information
- Kontrollera med vårdnadshavare hur mycket man har tillåtelse att meddela klassen om det inträffade och dödsorsak. Om vårdnadshavare inte medger att information lämnas ska man respektera detta
- Det är viktigt att tänka igenom hur information ska framföras vid självmord
- Gärna personligt besök med blommor från skolan/fritidshemmet.

Information i skolan, fritids, förskolan

- Efter överenskommelse med vårdnadshavare om hur meddelandet om dödsfallet skall framföras berättar klassföreståndare/mentor/pedagog eller någon annan av klassen/gruppen känd person detta
- Övrig personal informeras
- Tala öppet om det som har hänt
- Låt eleverna som så önskar tala, skriva eller rita om det som hänt se bilaga 2 sida 17
- Skolans/fritidshemmets övriga klasser/grupper underrättas av sin/sina mentorer/pedagoger

Minnesbord

Ordningställ ett bord med vit duk, levande ljus, foto, penna och loggbok. Ansvarig rektor skriver första meningen i boken t.ex.: Vi på Bastuträskskolan tänker på dig/er i den stora sorg som drabbat dig/er.

Det kan vara lämpligt med lösa blad i olika färger som eleverna kan rita eller skriva på och därefter klistras in i loggboken.

Flaggning

När samtliga klasser/grupper underrättats hissar vaktmästaren flaggan på halvstång.

Tyst minut

Pålyses av ansvarig rektor i samråd med krisledningsgruppen

Information till övriga vårdnadshavare

- Rektor ansvarar för att övriga vårdnadshavare i den drabbade klassen/gruppen underrättas
- Det kan vara bra med ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna
- Förslag på innehåll i ett brev som skickas hem, se bilaga 1 sid 16

Minnesstund

Minnesstund bör äga rum i elevernas klass/skola/grupp eller annan lokal helst dagen efter meddelandet om dödsfallet. Tala med vårdnadshavare om hur minnesstunden skall utformas.

Minnesstund kan t.ex. innehålla:

- Minnesord av rektor
- Minnesord av ledare inom religiös verksamhet
- Några ord från klassföreståndare eller annan person inom skolans verksamhet
- Någon läser en dikt
- Sång
- Musik
- Eleverna tänder ljus
- Minnesbord

Inför begravningen

- Invänta och respektera anhöriga önskemål kring begravningen
- Mentor/pedagog samtalar med eleverna om vad som kommer att ske under en begravning. Detta kan vara viktigt även om eleverna inte skall delta
- Blommor till begravningen ordnas
- Flagga hissas på halv stång

Massmedia

- Verksamhetschef har eventuell kontakt med media
- All personal är noga med att skydda eleverna, så att massmedia inte får tillfälle att kontakta elever när de vistas inom verksamheten

Övrigt

- Rektor utser en person som ansvarar för att den avlidnes tillhörigheter överlämnas till vårdnadshavare
- Rektor ansvarar för att eleven blir struken ur klass-/grupplista och när det är lämpligt
- Elevens plats i klassrummet får stå tom en tid. Inhämta klassens/gruppens önskemål kring detta. Se råd till personal, se sid 14

- Viktigt med kollegialt stöd och hjälp
- Skolans/fritidshemmets krisledningsgrupp kan hjälpa till i uppföljningsarbetet
- Vid behov tillkallas hjälp utifrån till exempel skolpsykolog

Dödsfall bland personal på arbetsplatsen

Om du får information om dödsfall bland personal - meddela ansvarig rektor som leder och fördelar arbetet.

Krisledningsgruppen

- Ansvarig rektor aktiverar skolans krisledningsgrupp och underrättar berörd personal.
- Ansvarig rektor ansvarar för att verksamhetschef informeras.
- Ansvarig rektor ansvarar för att en informationsbärare utses i krisledningsgruppen.

Att göra:

- Underrätta anhöriga helst via personligt besök.
- Verksamhetschef meddelar Kommunchef

Information i skola och fritidshem

- Samla och informera personal
- Klassföreståndare/mentor/pedagog eller någon annan av klassen/gruppen känd person informerar elever om vad som skett.
- Det är viktigt att tänka igenom hur information ska framföras vid självmord
- Tala öppet om det som har hänt
- Låt eleverna som så önskar tala, skriva eller rita om det som hänt se bilaga 2 sida 17

Minnesbord

Iordningställ ett bord med vit duk, levande ljus, foto, penna och loggbok. Ansvarig rektor skriver första meningen i boken t.ex.: Vi på Norsjöskolan tänker på dig/er i den stora sorg som drabbat dig/er.

Det kan vara lämpligt med lösa blad i olika färger som eleverna kan rita eller skriva på och därefter klistras in i loggboken.

Flaggning

När samtliga klasser/grupper underrättats hissar vaktmästaren flaggan på halvstång.

Tyst minut

Pålyses av ansvarig rektor i samråd med krisledningsgruppen

Information till vårdnadshavare

- Rektor ansvarar för att vårdnadshavare i den drabbade klassen/gruppen underrättas
- Det kan vara bra med ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna
- Förslag på innehåll i ett brev som skickas hem, se bilaga 1 sid 16 (anpassa i så fall till att gälla personal).

Minnesstund

Minnesstund kan äga rum i skola eller fritids eller annan lokal helst dagen efter meddelandet om dödsfallet.

Minnesstund kan t.ex. innehålla:

- Minnesord av rektor
- Minnesord av ledare inom religiös verksamhet
- Några ord från kollega eller annan person inom skolans verksamhet
- Någon läser en dikt
- Sång
- Musik
- Eleverna tänder ljus
- Minnesbord

Massmedia

- Verksamhetschef har eventuell kontakt med media
- All personal är noga med att skydda eleverna, så att massmedia inte får tillfälle att kontakta elever/barnen när de vistas inom verksamheten

Övrigt

- Viktigt med kollegialt stöd och hjälp
- Skolans/fritidshemmets krisledningsgrupp kan hjälpa till i uppföljningsarbetet
- Vid behov tillkallas hjälp utifrån till exempel skolpsykolog

Elev som mist nära anhörig

Om du får information om dödsfall meddela ansvarig rektor som leder och fördelar arbetet.

Kontakt med vårdnadshavare

I samband med att skolan/fritidshemmet får kännedom om dödsfallet tillfrågar rektor eller mentor/pedagog, vårdnadshavare om elevens kamrater kan underrättas.

När information får lämnas:

- Tala öppet med eleverna om det som hänt och låt de elever som vill berätta om sina tankar och funderingar, se bilaga 2 sid 17. Vid anhörigs död genom olycka eller självmord bör man särskilt noga tänka på vad som skall sägas och hantera händelsen med största respekt för familjen
- Det är en fördel om kamraterna får reda på vad eleven vill att de skall säga eller göra när hon/han kommer tillbaka till fritidshemmet/skolan, fråga också berörd elev hur han/hon vill ha det
- Förbered klasskamraterna på att eleven kan vara känsligare än vanligt och att de därför bör visa extra omtanke
- Barn som mist nära anhörig mår oftast bäst av att börja skolan/fritids så snart som möjligt. Övergången underlättas genom tidig kontakt mellan skola/fritidshem och hemmet

Information till övrig personal

Ansvarig rektor informerar berörd personal.

Krisledningsgruppen

Sammanfattas vid behov.

Uppföljning

- Mentor följer upp eleven genom egna iakttagelser och genom samtal med övrig personal
- Skolans elevhälsa kan vara ett stöd i uppföljningsarbetet

Om en elev blir allvarligt sjuk

Kontakt med vårdnadshavaren

- Mentor/pedagog eller annan kontaktperson etablerar en god kontakt med vårdnadshavaren och betonar att allt agerande från skolans/fritidshemmets sida skall ske med hänsyn till vårdnadshavarens önskemål
- Samråd med vårdnadshavaren om vilken information som skall lämnas till kamrater och personal. Ibland önskar vårdnadshavaren hålla sjukdomen privat, vilket måste respekteras

Information till elevens lärare, krisledningsgruppen och elevvårdsteamet

Ansvarig rektor sammankallar till mötet. Den som har kontakt med vårdnadshavaren berättar vad man tillsammans med vårdnadshavaren bestämt om information till skola/fritidshem och klasskamrater.

Information till klasskamrater

Informationen ges bäst av mentor/pedagog och skolsköterskan/skolkurator(eller annan lämplig person) tillsammans. Klassen/gruppen bör därefter regelbundet informeras om hälsoläget. Klasskamraterna ges möjlighet att skriva brev, dikter eller rita teckningar som också kan skickas till den elev som är sjuk.

Den sjuka elevens kontakt med skolan

Information ges till den sjuka eleven om vad som händer i skolan för att denne ska känna sig delaktig. Detta sköter mentor/pedagog

Samråd med vårdnadshavaren i vilken mån eleven orkar med undervisning.

När elev/personal har anmälts saknad

Beroende på omständigheterna kring försvinnandet tas kontakt med polis. Krisledningsgruppen aktiveras.

Krisledningsgruppen

Rektor sammankallar krisledningsgruppen och mentor snarast efter besked om försvinnandet.

En kontaktperson utses som har kontakt med vårdnadshavare och anhörig, polis samt eventuellt sociala myndigheter

Information i skola, fritidshem

- Ta reda på vilken information som enligt polisen får lämnas ut
- Samråd med närstående vilken information de lämnar medgivande till
- Ge så konkret information som möjligt. Informera om vad som är möjligt att berätta för barnen/eleverna utifrån ålder samt med hänsyn till att ej sära eller utelämna personer
- Ge tid för tankar samt reaktioner, se bilaga 2 sida 17

Massmedia

- Hänvisa media till verksamhetschefen som har ansvar för massmediekontakten
- Skydda eleverna från massmedia

Brand

Se handlingsplan för den lokal det gäller.

1. **Rädda**, först dem som är i uppenbar fara!
2. Den som upptäcker branden **LARMAR**.
 - Meddela kortfattat
 - var det brinner.
 - om det finns instängda människor.
 - vem som ringer.
3. **Varna**, övriga som hotas av branden.
 - **RÄKNA** elever
 - Utse **ORDNINGSMAN** som ska gå ut först
 - **UTRYM** genom närmsta utgång snabbt – utan att rusa eller skrika
 - **KONTROLLRÄKNA** gruppen på återsamlingsplatsen
 - **RAPPORTERA** till utrymningsledare vid R på återsamlingsplatsen
 - Personal som inte har undervisning tar hand om barn som inte har schemalagd undervisning
 - Utrymningsledare hämtar pärm för utrymning och tar på sig reflexväst.
 - Utrymningsledare meddelar när det är okej att gå in igen eller var vi ska gå

Brand på en skola/fritidshem kan jämföras med en krissituation. Brand är i första hand en uppgift för räddningstjänsten och polisen

Rektor aktualiserar följande:

- Utrymningsplan
- Uppsamlingsplatser
- Mentor/pedagog samlar sin respektive klass/grupp, kontrollerar närvaron
- Vårdnadshavare underrättas av mentor eller annan utsedd person via Unikum

Uppsamlingsplatser

Respektive verksamhets skriver in sin uppsamlingsplats:

Våld eller hot om våld

Mål och syfte

Alla – både elever och personal - som arbetar och befinner sig inom Norsjö fritidshem och skolor ska känna sig trygga, trivas och må bra. Om någon utsätts för hot, våld eller annan fara ska alla som finns på förskolan, fritidshemmet och skolan veta hur de ska agera. Hot och/eller våld/maktmedel som skapar olust, osäkerhet, otrygghet, rädsla och/eller fysisk skada. Inom Norsjö kommuns fritidshem och skolor råder samma lagar som i övriga samhället och det betyder att alla brott polisanmäls.

Arbetsgång

- Du som bevittnar en händelse där våld eller hot förekommer, tänk på att det är obehagligt för de inblandade och de behöver hjälp för att komma över händelsen och gå vidare.
- Händelsen skall dokumenteras av berörd personal.
- Ta avstånd från beteendet, men försök ha förståelse för personen.

Hot, våld och hotfulla situationer

Om fritidshemmet/skolan blir bombhotad eller hotad på annat sätt, är det viktigt att ta hotet på allvar.

- Om hotet kommer in via 112 kontaktar de polisen direkt. Polisen gör då en initial bedömning av äktheten i hotet samt kontaktar därefter rektor.
- Om hotet kommer direkt till fritidshemmet/skolan eller till rektorn
 - Kontakta polis omgående - ring 112.
 - I samråd med polis tas beslut om vidare agerande, tex eventuell utrymning.
- Vid en utrymning samlas eleverna på för situationen anvisad plats.

Vid hot

1. Kontakta rektor
2. Ring 112
3. Rektor tar beslut om att aktivera krisgrupp.
4. Eleverna samlas på för situationen anvisad plats.
5. Närvaron kontrolleras
6. Avvakta vidare information via kommunens hemsida, sociala medier, mejl eller sms
7. Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan och eller till Draftit [Länk till Draftit.](#)

Hot/våld mellan elever

1. Den vuxna som finns i närheten hjälps åt att avvärja eller avbryta det pågående hotet/våldet. De inblandade skiljs åt till olika lokaler.
2. Samtal förs med de inblandade var för sig. I första hand leder klasslärare eller annan pedagog som känner eleven samtalet. Vid behov kontaktas någon i skolledningen. Om bedömning görs att samtalet inte kan ske samma dag så avvakta till nästa.
3. Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan och eller till Draftit [Länk till Draftit.](#)
4. Därefter träffas de inblandade och reder ut vad som har hänt tillsammans med de som har haft samtalen.

5. Vid behov kallas elevens vårdnadshavare till skolan, annars informeras de om vad som har hänt per telefon.
6. Skolledningen informeras alltid om de inte har deltagit i samtalen. De bedömer om polisanmälan ska göras.

Hot/våld mellan elever och lärare under lektionstid

1. De vuxna som finns i närheten hjälps åt att avvärja eller avbryta det pågående hotet/våldet. De inblandade skiljs åt till olika lokaler.
2. Bryt undervisningen.
3. Vid behov tillkalla polis.
4. Läraren vänder sig till skolledningen eller om skolledningen inte är anträffbar till någon i krisgruppen.
5. Rektor aktiverar krisgrupp eller meddelar verksamhetschef,
6. Ordna för dagens fortsatta undervisning med annan pedagog.
7. Genomför samtal mellan pedagog, skolledning, elev
8. Skolledningen tar kontakt med hemmet.
9. Elevens mentor/pedagog informeras.
10. Skyddsombud och fackliga företrädare informeras.
11. All personal informeras.
12. Skolledningen eller av henne/honom utsedd person pratar med eleverna i klassen/gruppen.
143. Polisanmälan görs av skolledningen.
14. Ev. anmälan görs till Arbetsmiljöverket.
15. Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan och eller till Draftit [Länk till Draftit](#).

Om vårdnadshavare kommer till fritidshemmet/skolan för att lösa konflikter

Berätta vänligt men bestämt att förskolan/fritidshemmet/skolan inte är en allmän plats och be dem lämna fritidshemmet/skolan tills de lugnat sig.

- 1) Om vårdnadshavare är hotfull mot personal: Be att få boka en tid för samtal då ni har möjlighet att lyssna.
- 2) Fortsätter vårdnadshavare vara hotfull, påkalla hjälp och ring polisen.
- 3) Meddela rektor.
- 4) Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan

Om vårdnadshavare är hotfull mot annans elev/barn:

1. Led, om möjligt, bort vårdnadshavare från eleverna.
2. Meddela att vi inte, under några omständigheter, tillåter att föräldrar kommer till skolan/fritidshem och hotar andras elever/barn.
3. Meddela rektor som överväger eventuell polisanmälan. Rektor meddelar verksamhetschef.
4. Om elever hört den hotfulla vårdnadshavaren, samla eleverna och prata lugnt om vad som kan hända då man blir riktigt arg och vill försvara sitt barn.

5. Berätta också att rektor kommer att prata med den vårdnadshavare som hotat att det är fel och otillåtet och att vi kommer att vidta åtgärder för att det inte ska hända igen.
6. Dokumentera och informera alltid rektor vid hotfulla incidenter.
7. Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan

Vid en hotfull situation från utomstående:

8. Personal som känner sig utsatt för hot eller våld – undvik all provokation.
9. Förekommer tillhygge eller vapen **tillkalla polis** omedelbart.
10. Gå undan och tillkalla hjälp och ring expeditionen.
11. Expeditionen ska vara bemannad hela tiden undervisning pågår.
12. Personal på expedition tar genast kontakt med någon i krisgruppen, i första hand rektor.
13. Den person i krisgruppen som är kallad beger sig genast till undsättning.
14. Om hotfull person inte avlägsnar sig larmas krisgruppen.
15. Polis tillkallas – anmälan görs.
16. Rektor informeras om denne inte är informerad tidigare
17. Verksamhetschef informeras.
18. All personal informeras.
19. Anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan

Uppföljning

- Elevhälsosteamet informeras.
- Elevhälsokonferens med föräldrar, elev och lärare.
- Uppföljningssamtal med lärare/pedagoger och skolledning för att diskutera vilken ytterligare hjälp och stöd som kan behövas

Väpnat våld

Ring 112 – vid väpnat våld eller hot om väpnat våld

Vid väpnat våld i fritidshemmet/skolan, **ring 112**, för att larma.

Ju tydligare och mer detaljerad information polisen kan få desto större är möjligheten att polisen kan genomföra en effektiv insats.

Det handlar om signalement på gärningspersonen/personerna, vilken typ av vapen de använder, var i skolan våldet sker etc. Det gäller att ge utförlig information, men att inte vara spekulativ.

SOS Alarm skickar hjälp medan samtalet pågår.

Underlätta polisens insats

I de fall polisen hinner komma till platsen medan väpnat våld pågår kommer polisens agerande avgöras av vilken information man har och vilka polisiära resurser som finns tillgängliga.

Det finns alltså ingen fastställd polisiär metod för väpnat våld i fritidshem/skolor. Polisen kommer agera efter generella taktiska principer.

Det kan till exempel innebära att avspärningar sker för att förhindra att få in fler personer i området, att underlätta och hjälpa till med utrymning eller att gå in i området eller skolan för att konfrontera en eller flera gärningspersoner.

Det är troligt att situationen kommer att vara kaotisk, även för ingripande poliser. Det kan också vara svårt för polisen att avgöra vem som är gärningsperson. Poliserna kan därför tvingas att agera på ett sätt som kan uppfattas som överdrivet.

Det är viktigt att följa polisernas anvisningar vilket kan innebära att vård av skadade temporärt kan få stå tillbaka till dess att polisen fått kontroll över gärningspersonen.

Gör alltid en anmälan till KIA <https://app.iasystemet.se/> för tillbud och eller skadeanmälan

Mental förberedelse

Om väpnat våld inträffar är det ett stöd att ha kunskap om möjliga handlingsalternativ eller åtgärder i förväg.

Det handlar om att fatta snabba beslut i en oklar och farlig situation. Även med goda förkunskaper kan händelseförloppet sluta med katastrof, men kunskaper och mental förberedelse kan också bidra till att rädda människoliv. Inte minst kan mental förberedelse leda till minskad stress och göra det enklare att komma på relevanta handlingsstrategier.

När väpnat våld inträffar i fritidshemmet/skolan är det nödvändigt att agera direkt. Det finns i regel inte tid att rådgöra med någon annan om vad man bör göra. Därför är det viktigt att all personal, inte bara pedagoger och skolledning, är mentalt förberedd.

Varje situation är unik

Varje situation av väpnat våld i fritidshemmet/skolan är unik.

Åtgärder som i en situation kan bidra till att skydda människor kanske inte alls fungerar i en annan. De förslag till åtgärder som vi förmedlar är sådana som ibland visat sig fungera, men det finns ingen åtgärd som fungerar i alla situationer.

Väpnat våld kan ske mycket snabbt och vara över snabbt. I sådana situationer är det inte säkert att någon hinner agera överhuvudtaget.

Lockdown=Inrymning och eller utrymning = SÖK SKYDD

Definitionen av begreppet lockdown/inrymning och eller utrymning, i sammanhanget fritidshem/skola, är att begränsa eller hejda ett farligt förlopp och undvika skada av barn och vuxna. Det är ett förhållningssätt och en krisplan vid en akut fara.

Lockdown/inrymning och eller utrymning används för att skydda elever och vuxna inom anläggningen, till exempel skolbyggnaden eller idrottshallen från en hotande yttre händelse.

Fly – Sök skydd – Larma

Som lärare eller annan personal på en skola/fritidshem så befinner man sig oftast i ett sammanhang med många elever som man har ett ansvar över. Samtidigt så kan man bara ta ansvar för dem som befinner sig i den omedelbara närheten, som till exempel i ett klassrum. Varje situation är unik och det kan vara svårt att förutse vilka förutsättningar som kan råda vid ett attentat. Det handlar då ofta om att besluta sig för om det är säkrast att uppmana elever att fly eller att ta initiativ till att söka skydd i till exempel ett låst klassrum/rum.

FLY Om du hamnar i en våldsam situation måste du först bedöma om du kan fly utan att utsätta dig för mer fara. Lämna tillhörigheter och uppmana andra att följa med, men vänta inte på den som tvekar. Vid en väpnad attack gäller inte samma utrymningsrutiner som vid brand, så ta dig inte till den utpekade uppsamlingsplatsen förrän du fått besked om att platsen är säker. För att kunna fly är det viktigt att ha kunskap om vilka utrymningsvägar som gäller den plats på där du befinner dig.

SÖK SKYDD Om du inte kan fly ska du söka skydd. Lås och barrikadera dörren. Sök skydd nära golv eller bakom något robust. Sätt mobiltelefonen på ljudlöst och var tyst. Dra för eventuella gardiner eller försök på annat sätt förhindra insyn. Allt du kan göra för att försvåra för en gärningsperson att ta sig in i eller få insyn i utrymmet är bra. Även små åtgärder har betydelse.

LARMA så fort som möjligt. Meddela följande till polis, räddningstjänst och ambulanspersonal:

- var du befinner dig och vad som hänt
- angriparnas antal, vapen, klädsel och var de sågs senast
- information om antal skadade och typ av skador.

Följ de anvisningar du får av operatören. Skilj på vad du tror och vad du vet. Vid en polisinsats kan polisen ha svårt att skilja dig från angriparna, och därför kan de behandla dig bryskt och bestämt. Här är det viktigt att

- följa polisens anvisningar
- hålla händerna synliga och undvika hastiga rörelser.

Telefonnummer

112

0918-141 90 Skolexpedition

0918-140 00 Växeln kommunkontoret

Olika nivåer av lockdown.

- Till exempel i fråga om byggnader, innebär en partiell (till viss del) lockdown att dörrarna till byggnaden är låsta och ingen får lämna eller komma in i byggnaden.
- En fullständig lockdown innebär att alla (elever och vuxna) måste stanna där de är och kan inte komma in i eller lämna ett klassrum eller en byggnad. Om man befinner sig i en skolkorridor ska man bege sig till det närmaste klassrummet/rummet.

Att göra vid Lockdown

Vid händelse av lockdown ska det larm skolan har användas. Information om vad som orsakar lockdown förmedlas till all övrig personal via larmet.

Initiering	
Händelsen inträffar	SÖK SKYDD ELLER FLY
Ring 112	Ge så mycket information som möjligt om vad du sett, vilka misstankar som du har
Larma i appen	• Varna närliggande klasser • Kontakta skolledningen
Skolledning vid lockdown	• Skolledningen tillkallar polis • Skolledningen meddelar Verksamhetschef
Lockdown- personal	
1. Uppsök säkerhet	1. I klassrummet/närmsta utrymme, stanna där. 2. Utomhus, uppsök närmsta säkra utrymme/klassrum 3. Samla in alla som är i närheten/angränsande utrymmen. 4. Håll er utom synhåll tex sitt/ligg på golvet 5. Undvik fönster och dörrar 6. Släck ljus 7. Stäng fönster och lås dörrar 8. Var tysta 9. Säg åt alla elever att stänga av alla mobiltelefoner. Pga. ljud/ljus och meddelanden
2. Inräkning	1. Anteckna alla som finns i ditt utrymme (elever/personal/gäster) 2. Meddela expeditionen- närvaro och genomförd lockdown via sms, mejl eller app. Observera att detta ska ske om möjlighet finns utan att utsätta dig/er för fara.
Lockdown -ledning	
1. Uppsök säkerhet	Bestämd plats, där ledning kan ske ifrån.
2. Ta fram all information om gärningsmannen.	Delge detta till Polisen
3. Polis/räddningstjänst	Samverka med polis och följ deras instruktioner.
4. Informera	Samla in rapporter från all personal och sammanställ. Svara inte på sms.

	Försök sprida information till all personal om att Lockdown sker.
5. Varna	De grupper som kan tänkas komma tillbaka från utflykter mm Besökare Vårdnadshavare informeras men eleverna får inte hämtas eller kontaktas
Verksamhetschef	Stödjer med att till exempel skaffa fram tillfälliga lokaler
Fortsatt Lockdown	
- Bibehåll lugn och positioner - Följ instruktioner direktiv från polisen	• Fortsätt ha telefoner avstängda • Ingen får lämna en säker plats för att gå på toaletten. Använd papperskorgar och liknande vid akut behov. • Vid akut medicinskt behov. Kontakta expedition via mejl för råd och vägledning
Faran över	
Signalera faran är över	Rektor meddelar detta efter direktiv från polisen.
Samling	• All personal och alla elever måste stanna kvar på skolan. • Samla alla elever och personal i någon lokal för information om vad som hänt och förstahandsinformation från polisen. • Påbörja debriefing/återkoppling. • Ge ingångsvärden för fortsatt krishantering tillsammans med elevvårdsteam. • Alla ska veta vad som kommer hända i nästa steg innan de får gå hem. • Ingen bör komma hem till ett tomt hem
Informera	• Informera direkt alla vårdnadshavare. • Delge telefonnummer dit oroliga kan vända sig. • Se till att alla får med sig skriftlig information hem.
Media	• Alla avråds från att tala med media de närmaste dagarna. Hänvisa till pressansvarig hos polisen eller verksamhetschef. • Skola/fritidshem skall vara en fredad plats från media och de skall nekas tillträde till verksamhetens område. Eventuella presskontakter skall ske på annan plats. • Informera media om att det är oetiskt att intervjua personal, barn och elever som befinner sig i chocktillstånd
Uppföljning	
Dokumentera	• Allt som hänt skall dokumenteras, färdigställ dokumentationen med information från personalen för att få en tydlig helhetsbild. • Anmälan till KIA https://app.iasystemet.se/ för tillbud och eller skadeanmälan
Fortsatt verksamheten	Det är viktigt att det finns en uppehållsplats dagarna efter incidenten om eleverna/barnen inte kan vara i verksamheten.
Upprätthåll stöd	• Elevhälsosteamet informeras. • Elevhälsokonferens med vårdnadshavare, barn/elev och pedagog.

	• Uppföljningssamtal med pedagoger och skolledning för att diskutera vilken ytterligare hjälp och stöd som kan behövas
Följ upp och utvärdera	• Gå igenom hur allt fungerade, vad behöver förändras • Be om feedback från personal på hur det fungerade • Revidera rutinerna • Öva med nya rutiner

Miljöolycka

Olyckor som till exempel, utsläpp i luft och mark eller kärnkraftsutsläpp.

Krisledningsgruppen

Rektorn leder och fördelar arbetet. Krisledningsgruppen aktiveras och informationsbärare utses.

Akuta åtgärder

- Ring giftinformation: vid brådskande fall ring 112, vid mindre akuta fall ring 010- 456 6700
- Alla elever samlas på anvisad plats
- Vaktmästaren stänger all insug och ventilation, dörrar och fönster

Information till eleverna

- Kontrollera närvaron
- Informera om vad som hänt. Låt eleverna tala om sina tankar och känslor
- Notera hur eleverna mår
- Om ej andra direktiv ges, fortsatt verksamheten som vanligt inomhus

Information till vårdnadshavaren

Mentor eller expedition meddelar elevernas vårdnadshavare via Unikum. Rektor beslutar vem som sköter informationen till vårdnadshavare, informationsbäraren ser till att beslutet når berörda personer.

Vid evakuering

Om eleverna evakueras till sina hem ansvarar rektorn för att skriftlig information går ut ex via Unikum och kommunens hemsida samt sociala medier. Informationen skall innehålla redovisning om vad som hänt, eventuella åtgärder som vidtagits och telefonnummer dit man kan ringa och ställa frågor, samt vad som skall hända dagen därpå.

Kriser och katastrofer i Sverige och världen

- där förskolan/fritidshemmet/skolan på något sätt påverkas

Information i fritidshemmet/skolan

- Rektor sammankallar krisledningsgruppen
- Krisledningsgruppen tillsammans med kontaktpersonerna tar fram information som kan delges övrig personal
- Krisledningsgruppen informerar lärarna hur man i fritidshemmet/skolan skall förhålla sig till det inträffade

Beroende på händelsens art och omfattning kan tidigare punkter i krisplanen användas.

Tyst minut

Krisgruppen håller kontakt med ansvariga i kommunen för information om tyst minut som pålyses av rektor.

Information till vårdnadshavare

Ansvarig rektor informerar i ett brev till alla vårdnadshavare via Unikum, vilka åtgärder som skolan vidtagit. I brevet kan rektor rekommendera vårdnadshavarna att fortsätta samtala om händelsen med sina barn. Rektor kan delegera denna uppgift.

Kriser under ledighet

Krisledningsgruppen

Ansvarig rektor sammankallar snarast krisledningsgruppen så att riktlinjer för det fortsatta arbetet tas fram.

Råd till personal i mötet med elever i sorg

Var nära och närvarande. Visa att du vet vad som hänt, att du bryr dig och att du finns där för elever. Det är också en helt naturlig reaktion om även du som personal blir berörd.

Försök inte släta över. Ord som "det kunde varit värre" blir till hån i den här situationen. Det som hänt är det farligaste och hemskaste som kunde hända för eleven.

Lyssna aktivt. Det finns inga välmenande råd som hjälper. Sitt ner och lyssna, var nära eleven samt invänta om barnet vill berätta. Om du inte vet vad du ska säga, behöver du inte heller säga något. Viktigast är närhet och omtanke.

Var inte rädd för gråten. Gråten är kroppens sätt att uttrycka en stark känsla.

Följ upp.

Var Dig själv. Här är det medkänsla, närhet och omtanke som gäller.

Minneslåda

Norsjö kommuns skolor

Minneslåda förvaras på Norsjöskolan i förrådet bredvid rektor.

Innehåll i minneslådan

1. En vit duk
2. En fotoram
3. Ljusstakar
4. Ljus
5. En tändsticksask
6. En vacker anteckningsbok i A5-format
7. En penna
8. Spela stilla musik

Revidering av krisplanen

Krisplanen skall revideras varje läsår eller oftare vid behov.

Litteratur och länkar

Att läsa om man vill ha mer information:

- ”Krisstöd vid allvarlig händelse” (Socialstyrelsen). Finns att hämta här:
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-9.pdf>
- Gratisapp att ladda ner *Psychological First Aid App* (PFA) till mobilen...!
- [Information till barn - Krisinformation.se](http://Information.till.barn-Krisinformation.se)

Bra länk, kan också vara www.katastrofpsykiatri.uu.se Kunskapscentrum för katastrofpsykiatri vid Uppsala universitet har tillsammans med forskare och kliniker i 15 europeiska länder under åren 2007–2011 samverkat i EU-projektet *The European network for traumatic stress (TENTS)*.

Bilaga 1 - Brev

(som innehåller besked om att något tragiskt hänt i klassen)

Klass.har idag mottagit det tragiska beskedet att.....har avlidit. Detta är något som vi alla - elever i klassen, de lärare som har undervisat och andra som haft kontakt medberörs starkt av.

I klassen har vi ägnat tid åt att samtala om det som har hänt. Vi har talat om hur..... var som person och vad vi främst kommer att minnas för.

Om någon vårdnadshavare vill tala med någon av oss är ni naturligtvis välkomna att ringa följande telefonnummer.

Med vänlig hälsning

Rektor tel:

Bilaga 2 - Samtal med klassen/gruppen

I krissituationer är en av de allra viktigaste uppgifterna att informera. Den som informerar skall ha skaffat så mycket information som möjligt och inleda samtalet med att berätta vad som hänt.

Dispositionen av ett sådant samtal kan se ut så här:

1. inledning
2. fakta
3. tankar
4. reaktioner
5. avslutning.

När man samtalar med eleverna när något svårt inträffat finns det några saker man speciellt bör tänka på.

- Det är viktigt att man är två personer som leder samtalet, varav minst en är en person som är känd för eleverna
- Man bör i förväg komma överens om hur samtalet ska genomföras
- Berätta så konkret som möjligt om det som inträffat
- Ge eleverna tid och möjlighet att, om de vill, prata om ev. känslor och tankar
- "Det som sägs här stannar mellan oss i klassen men det går alltid bra att prata med sina föräldrar. Kom ihåg att vi alla kan reagera på olika sätt. Den som så önskar ska ges möjlighet att berätta och få prata till punkt. Det går också bra att inte säga något alls.
- Förbered eleverna på att det kan komma olika reaktioner efter en tid och att detta är fullständigt normalt
- Erbjud dig att finnas till hands när så behövs
- Erbjud samtal med kurator eller skolsköterska
- Var under en tid observant på eleverna

Bilaga 3 - Snabbguide vid krissituation

Värdera situationen; rädda – larma

- Rädda; ge akuthjälp
- Larma; **112**
- Kontakta expeditionen som får i uppdrag att kontakta ledningen

1. Kontakta krisledare:

1. Rektor 2. Biträdande Rektor 3. Verksamhetschef

2. Rektor aktiverar krisledningsgruppen .

3. Krisledningsgruppen träffas i Samtalsrummet och utser informatör.

- a. Informatör tar kontakt med Verksamhetschef.

4. Krisledarens uppgift är att kartlägga situationen

a. Vilka är drabbade?

- Elever
- Personal
- Vårdnadshavare
 - Skriv upp namn klass/grupp

b. Vad har hänt?

- Svår sjukdom eller svårt skadad
- Försvinnande
- Annan händelse
 - Ta reda på alla omständigheterna

c. Var skedde det?

- I skolan/fritidshemmet
- Utanför skolan/fritidshemmet

5. Krisledare eller informatör ser till att följande underrättas:

- a. Närmast anhöriga (polisen underrättar vid dödsfall)
- b. Personal
- c. Elever

6. Verksamhetschef hanterar ALL kontakt med media

7. När krisen är hanterad kallar krisledaren till uppföljningsmöte

Arbetsgång vid kris där räddningstjänst är först på plats

1. Insatsledare på platsen kontaktar sin LLB
2. LLB ringer Expeditionen
3. Expeditionen frågar LLB vilka elever det gäller och var olyckan har skett
4. LBB kontrollerar saker och återkommer till Expeditionen
5. Expeditionen lämnar informationen till krisledaren.

OBS – Rektor ska snarast meddelas om att något har skett. Vänta inte på att få namn på de inblandade.

Bilaga 4 - Lågaffektivt bemötande

Bakgrund

Belastningsfaktorer som ökar affektintensiteten

Skilja mellan farligt och jobbigt beteende

Beteenden hos eleven som är jobbigt men inte direkt farligt

Farliga beteenden hos eleven

Handlingsplaner

Bakgrund

Affekt är ett annat ord för känslolägen. Utgångspunkten är att vi vill skapa optimala förutsättningar för att eleven skall lära känna sina känslor och kunna ta kontrollen över sig själv i en jobbig situation. Det finns ett antal grundläggande affekter/känslor som finns från att vi är små barn: glädje, överraskning, ilska, ångest, fruktan, ledsenhet, skam, leda och avsky.

Lågaffektivt bemötande handlar om att vi som personal bemöter eleverna på ett sådant sätt som inte ökar deras affekt, samtidigt som vi har koll på oss själva så att vi inte reagerar med kraftfulla affekter. Affekt är något som smittar. Grundtanken är att om vi som personal är lugna och trygga så blir eleverna lugna och har lättare att känna trygghet. Inom Norsjöskolor pratar vi om att vi har ett "affektansvar". Det innebär att vi förebilder för våra elever och att vi är medvetna om hur vi själva påverkas av olika reaktioner.

När någon i personalen känner att den är i en situation där känslorna riskerar att ta över kan man be sina kollegor om att få gå och ta kaffe. Det är en överenskommen signal om att man vill bli avlöst. Vi kan också ibland behöva uppmuntra varandra om att "Gå du och ta lite kaffe!" i en affektladdad situation.

De olika affekterna kan upplevas mer eller mindre kraftfullt, man kan vara lite ledsen eller väldigt ledsen. Alla affekter kan bli för mycket och svåra att hantera. Man kan bli så glad att man biter sin mamma, drar sin klasskompis i håret eller på annat sätt förlorar självkontrollen. Kraftig affekt blir genom detta inte bara en situationsbestämd belastningsfaktor, utan är utlösande för en hel del problemskapande beteende. Ingen slåss om man är lugn, utan för att man är upprörd, i affekt.

I förhållande till problemskapande beteende är det därför inte affekterna i sig som är intressanta, utan hur våldsamt de upplevs och hur de smittar.

Om barn blir glada av att uppnå någonting blir vi glada tillsammans med barnet och båda upplever den delade glädjen, om barnet blir ledset pratar vi med ledset tonfall "affektiv intoning". På samma sätt speglar barnet våra affekter.

När vi är stressade har vi svårare att avskärma oss affektivt och blir påverkade av andras affekt.

Ett effektivt sätt att begränsa problemskapande beteende i form av utåtriktat beteende är att se till att man inte ökar barnets affekt och därefter använda sig av affektsmitta för att dämpa barnets affekt. **En** grundregel är att vi alltid ökar barnets affekt om vi är stressade, pratar för mycket eller kommer in i ett rum med för mycket energi.

Belastningsfaktorer som ökar affektintensiteten

- Kravsituationer – Äta snyggt, sitt på stolen, var tyst, räck upp handen, är krav som elever av olika anledningar kan ha svårt att leva upp till, detta ökar oron och affektintensiteten.
- Konflikter – Två personers (vuxen- barn, barn-barn etc) ökade affektnivå.
- Skäll – Brukar starta en affektiv reaktion, föreställ dig hur upprörd du blir om din rektor /Chef skäller på dig.
- Att inte förstå – Innebär en frustration som ökar affektintensiteten.
- Plötsliga ljud – Innebär överraskning eller chockupplevelse.
- Plötsliga ändringar – Upplevs som oerhört frustrerande för människor med minskad flexibilitet.

Skilja mellan farligt och jobbigt beteende

När man arbetar lågaffektivt är det viktigt att skilja mellan jobbigt och farligt beteende. Farliga beteenden måste stoppas omedelbart och jobbiga beteenden kan man arbeta med på ett mer långsiktigt sätt samtidigt som eleven får möjlighet att lära sig strategier.

Beteenden hos eleven som är jobbigt men inte direkt farligt

Detta beteende behöver vi kanske inte handskas med direkt utan hitta strategier för att ändra.

- Olydnad
- Glåpord och fula ord.
- Att bita sig i handen
- Att neka aktiviteter och uppgifter

Farliga beteenden hos eleven

Beteenden som är farliga antingen för eleven som har beteendet eller någon annan måste vi handskas med direkt:

- Slag
- Sparkar
- Bett
- Att slå huvudet hårt in i väggen
- Att skära andra eller skära sig själv

När vi på Norsjö skolor/fritidshem måste stoppa ett farligt beteende förklarar vi alltid för eleven att "Nu måste jag stoppa dig, för det du gör är farligt för dig, oss och andra elever".

För att inte öka elevens affekt är det viktigt att tänka på följande:

- Vi behöver bemöta eleverna på ett sätt som inte ökar deras affekt samtidigt som vi behöver ha koll på oss själva så att vi inte reagerar med kraftfulla affekter.
- Reagera lugnt och behärskat
- Undvik ögonkontakt
- Undvik beröring
- Respektera det personliga utrymmet
- När du känner behov av att gå framåt ska du gå två steg baklänges
- Ställ dig aldrig mitt emot en elev i affekt
- Sätt dig
- Prata lugnt
- Undertexta
- Lugna
- Ge dig
- Byt personal
- Vänta

I en kaos-situation är det viktigt att:

- Vänta ut situationen- ofta räcker det att få ut andra så det blir utrymme och lugn
- Undvik beröring med spända muskler
- Slappna av om någon tar tag i dig
- Och i nödsituationer, där du måste ta tag i någon - Använd rörelse, inte fastlåsning som ökar adrenalin
- Släpp aktivt efter några sekunder
- Se till att undvika smärta, smärta ökar stressen
- Ha en väl kommunicerad handlingsplan där eleven är delaktig i hur vi hanterar farliga situationer tillsammans

Handlingsplaner

När vi tar fram en plan för hur vi tillsammans med eleven kan hantera situationer *som är jobbiga för eleven* och som kan innebära *situationer som är farliga för eleven själv, andra elever och personal* är målet alltid att göra eleven delaktig i hur vi kan hantera situationerna på ett bättre sätt tillsammans.

Fokusera därför först och främst inte på den farliga situationen utan utgå ifrån elevens tankar om vad som är svårt i situationen och vad eleven själv kan göra för att de jobbiga situationerna inte ska uppstå.

För en beskrivning av hur vi arbetar för att ta fram en handlingsplan samt exempel på hur en plan kan se ut, [Bemötandeplan](#)

Vi har skapat en mall i två delar, där sidan 1 görs med alla elever för att få till ett bra samtal kring vad som ger och tar energi i skolan och om hur eleven vill bli bemött. Detta är ett viktigt samtal för att förebygga att svåra och farliga situationer ska uppstå.

Om det ändå är så att det ibland uppstår farliga beteenden används sida 2 i mallen. Sida 2 används alltså bara för vissa elever. När vi tar fram en plan för hur vi tillsammans med eleven kan hantera situationer som är jobbiga för eleven och som kan innebära situationer som är farliga för eleven själv, andra elever och personal är målet alltid att göra eleven delaktig i hur vi kan hantera situationerna på ett bättre sätt tillsammans.

Bemötandeplan

1. Vi börjar med att prata med eleven om gröna aktiviteter för att identifiera det eleven blir lugn av och tycker om att göra. På så sätt blir det lättare att undvika stress, affektpåslag och oro.
2. Utforska sedan vilka situationer som eleven tycker är jobbiga och energikrävande.
3. Prata sedan om hur vi vuxna kan se att eleven mår bra och är lugn och hur den vill bli bemött i sådana situationer
4. Fortsätt sedan med hur vi kan se att eleven börjar gå upp i stress, oro eller irritation och kom överens om vad de vuxna kan göra för att avleda och hjälpa till. Utgå från listan med "gröna aktiviteter" ni gjorde i början av samtalet.
5. Gör likadant för när eleven tappat kontrollen och när den blivit lugn igen. Tänk på att eleven kan ha en upplevelse av att ha tappat kontrollen även om den inte är utåtagerande. Eleven kanske blir sluten eller passiv men känner av ett "kaos" på insidan.

Handlingsplan vid risk för farliga situationer

En del elever har ännu inte utvecklat bra strategier för att hantera starka affekter utan den strategi de har, riskerar att bli farliga för dem själva eller omgivningen. Detta är ett symptom på att situationen är övermäktig och inget som eleven väljer att göra. Fokusera därför först och främst inte på den farliga situationen utan utgå ifrån elevens tankar om vad som är svårt i situationen och vad eleven själv kan göra för att de jobbiga situationerna inte ska uppstå. Utgå från Bemötandeplanen och prata om hur vi tillsammans kan hjälpas åt för att färre farliga situationer ska uppstå och för att både elev, vårdnadshavare och personal ska veta hur dessa situationer ska hanteras om de uppstår.

1. Utgå från de olika delarna i Bemötandeplanen och skriv upp några strategier eleven kan göra och vad de vuxna kan göra, för varje del. Ta återigen hjälp av listan på "gröna aktiviteter" som kan användas som avledning.
2. När eleven har tappat kontrollen har den inte tillgång till sina strategier så där kommer man bara överens om vad de vuxna ska göra men det är mycket viktigt att eleven är delaktig och får komma med synpunkter och sedan är införstådd med vad de vuxna kommer att göra. Skriv gärna de olika åtgärderna som en trappa med ökad intensitet. "Först kommer vi att göra så här, räcker inte det gör vi så här".

Målet är att förebygga så att farliga situationer inte uppstår och att vi tillsammans kan bryta eskalerande affekter utan att eleven ska behöva tappa kontrollen men om det ändå skulle inträffa är det viktigt att vi har tydliggjort vad vi gör i dessa specifika situationer för att hjälpa eleven på bästa sätt om de uppstår.